

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; E-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2013. gada 22. februārī

Nr. 1-6/2

Latvijas Republikas Satversmes tiesai

Jura Alunāna ielā 1

Rīgā, LV-1010

Par pieaicināto personu lietā Nr. 2012-21-01

Latvijas Republikas tiesībsargs (turpmāk – tiesībsargs) ir saņēmis Latvijas Republikas Satversmes tiesas tiesneša Gunāra Kūtra 2013.gada 18.janvāra lēmumu, kur tiesībsargs atzīts par pieaicināto personu lietā Nr.2012-21-01 „Par 2009.gada 12.marta likuma „Grozījumi Iekšlietu ministrijas sistēmas un ieslodzījumu vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā” (turpmāk – Dienesta gaitas likums). 5.panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.un 91.pantam.

Satversmes tiesas tiesnesis G.Kūtris norāda, ka saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11.panta 1.punktu viena no tiesībsarga funkcijām ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību. Savukārt Tiesībsarga likuma 12.panta 10.punkts noteic, ka tiesībsargs veic pētījumus un analizē situāciju cilvēktiesību jomā par aktuāliem cilvēktiesību jautājumiem. Tāpēc tiesībsarga viedokļa uzklauššana var sekmēt vispusīgu un objektīvu lietas Nr.2012-21-01 izskatīšanu. Tiesībsargs uzaicināts rakstveidā izteikt viedokli par apstrīdētās tiesību normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 91. pantam.

Tiesībsargs ir izvērtējis saņemto informāciju un sniedz viedokli par lietā Nr.2012-21-01 vērtējamiem cilvēktiesību pārkāpumiem.

[1] Latvijas Republikas Satversmes 107.pants noteic tiesības uz iknedēļas brīvdienām un ikgadēju, apmaksātu atvaļinājumu. Tiesības uz ikgadēju, apmaksātu atvaļinājumu ir jāuzskata par īpaši svarīgu Savienības sociālo tiesību principu, kas ir tieši noteikts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 31. panta 2. punktā¹. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka saskaņā ar Dienesta gaitas likuma 33.panta sesto daļu atvaļinājuma piešķiršana personai, kura nodienējusi vismaz 6 mēnešus, notiek saskaņā ar atvaļinājuma grafiku. Atvaļinājuma grafiku sastāda iepriekšējā gada beigās.

¹ sk. Eiropas Savienības tiesas 2011. gada 22. novembra spriedumu lietā C-214/10 KHS, 37. punktu, 2012. gada 3. maija sprieduma lietā C-337/10 Neidel, 40. punktu skat. 2009. gada 20. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-350/06 un C-520/06 Schultz-Hoff

Kā izriet no lietas Nr.2012-21-01 materiāliem, pieteikuma iesniedzējs ir ievērojis spēkā esošo regulējumu, norādot vēlamo atvaļinājuma periodu 2009.gadam likumā noteiktajā apmērā – 40 dienas iepriekšējā gada beigās. Saskaņā ar 2009.gada 12.marta grozījumiem Dienesta gaitas likumā, amatpersonai tika liegta iespēja saņemt ikgadējo, atmaksāto atvaļinājumu pieteiktajā apmērā.

Satversmes 1.pants noteic, ka Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika. No šā panta izriet virkne tiesiskas valsts principu, tostarp arī tiesiskās paļāvības princips². Satversmes 1.pants neliedz likumdevējam izdarīt pastāvošajā tiesiskajā regulējumā tādus grozījumus, kuri atbilst Satversmei. Tomēr demokrātiskā, tiesiskā valstī ir jāievēro tiesiskās paļāvības princips. Tiesiskās paļāvības principa darbībā nozīme ir arī tam, vai personas paļaušanās uz tiesību normu ir likumīga, pamatota un saprātīga, kā arī tam, vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs, lai tam varētu uzticēties. Turklāt jāņem vērā, ka šis princips var aizsargāt tikai tādas tiesības, kas personai jau reiz bijušas noteiktas. Tiesiskās paļāvības principa galvenais uzdevums ir aizsargāt personas tiesības gadījumos, kad tiesiskā regulējuma grozījumu rezultātā notiek vai ir iespējama privātpersonu tiesiskā stāvokļa pasliktināšanās³. Demokrātiskā tiesiskā valstī tiesiskās paļāvības princips prasa, lai likumdevējs, izdarot šādus grozījumus, paredzētu saudzējošu pāreju uz jauno regulējumu. Šādos gadījumos ir jānosaka saprātīgi termiņi vai jāparedz nodarīto zaudējumu kompensācija⁴.

Dienesta gaitas likuma 33.panta 3.daļa bija spēkā no Dienesta gaitas likuma spēkā stāšanās brīža 2006.gada 1.oktobra un paredzēja, amatpersonām, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas darbus, glābšanas darbus un zemūdens meklēšanas darbus, 40 kalendāra dienu atvaļinājumu. Šis regulējums bija precīzs, skaidrs, kopš 2006.gada netika apspriesta iespējamā regulējuma grozīšana līdz 2009.gada pirmajam ceturksnim. Līdz ar to uzskatāms, ka amatpersonām, kuras veica iepriekš minētos darbus, bija likumīgas tiesības paļauties uz šo normatīvo regulējumu un attiecīgi iepriekšējā gada nogalē pieteikt un plānot ikgadējo, atmaksāto atvaļinājumu 2009.gadam 40 kalendāra dienu apmērā. Ar 2009.gada 12.marta likuma „Grozījumi Dienesta gaitas likumā” 5.pantu tika izslēgta Dienesta gaitas likuma 33.panta 3.daļa, nosakot amatpersonām, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas darbus, glābšanas darbus un zemūdens meklēšanas darbus, mazāk labvēlīgu regulējumu, proti, ar likuma spēkā stāšanās brīdi 2009.gada 2.aprīli atvaļinājuma ilgums samazināts no 40 uz 30 kalendāra dienām, tādējādi liedzot minētajai personu grupai izmantot atvaļinājumu pieteikto un plānoto 40 kalendāra dienu atvaļinājumu.

Latvijas Republikas Saeima 2013.gada 7.janvāra atbildes rakstā vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka apstrīdētās normas pieņemšana bija viens no ekonomiskās krīzes pārvarēšanas pasākumiem. Tiesībsarga ieskatā budžeta taupīšanas mērķis krīzes apstākļos ir saprotams, tomēr likumdevējs nav izvērtējis visus tiesiskos un faktiskos apstākļus. 2009.gada 12.marta likumprojekta „Grozījumi Dienesta gaitas likumā” anotācijas 2.punktā „Pašreizējās situācijas raksturojums” norādīts: „*Likuma*

² sk. Satversmes tiesas 2012.gada 6.decembra sprieduma lietā Nr.2012-01-01 14.punktu

³ sk. Satversmes tiesas 2006.gada 4.aprīļa sprieduma lietā Nr.2006-04-01 21.punktu

⁴ sk. Satversmes tiesas 2003. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2002-12-01 secinājumu daļas 2. punktu un 2006. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2005-16-01 18. punktu

„Par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzību 2009.gadā” 4.pantā noteikts, ka valsts un pašvaldību institūcijās, kurām pieejamo finansējumu atlīdzības izmaksai nosaka saskaņā ar likumu „Par valsts budžetu 2009.gadam”, samazina amatpersonu (darbinieku) atlīdzības izmaksai finansējuma apjomu par 15 procentiem no kopējā institūcijai 2009.gadā šim mērķim noteiktā vai plānotā finansējuma apjoma. Lai izpildītu minēto likuma normu, iestādēm, kurās dien amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm, nav pietiekami minētajā likumā noteiktie konkrētie ierobežojumi, un ir izvērtēti papildu veicamie pasākumi atbilstoši minētā likuma 7.pantam (virsstundu darba kompensēšana ar atpūtas laiku, atvaļinājuma garuma samazināšana, ņemot vērā amatpersonu skaita samazināšanu un nepieciešamību nodrošināt dienesta pienākumu izpildi, mācību maksas kompensācijas turpmāka nemaksāšana, ņemot vērā, ka amatpersonas dienesta pienākumu izpildei nepieciešamo izglītību var iegūt Iekšlietu ministrijas sistēmas izglītības iestādēs par valsts budžeta līdzekļiem, arī nepārtraucot dienesta pienākumu izpildi)”⁵. 2009.gada 12.marta likumprojekta „Grozījumi Dienesta gaitas likumā” anotācijas 3.punktā „Normatīvā akta projekta būtība” norādīts: „Likumprojektā paredzēts, ka amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas darbus, glābšanas darbus un zemūdens meklēšanas darbus, ikgadējais apmaksātais atvaļinājums vairs nebūs 40 kalendāra dienas, bet gan – 30”.

Tiesībsarga ieskatā budžeta taupīšana, ja tas nepieciešams, veicama ievērojot Latvijas Republikas Satversmē noteiktās pamattiesības. Šajā gadījumā minētajā 2009.gada 12.marta likumprojekta „Grozījumi Dienesta gaitas likumā” anotācijā nav norādīts detalizēts izvērtējums, kādēļ budžeta taupīšana notikusi tieši uz amatpersonām, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas, cilvēku glābšanas un zemūdens meklēšanas darbus, atvaļinājuma perioda ilgumu un kāds ir ieguvums budžetā no šādu grozījumu veikšanas.

Likumdevējs nav vērtējis, vai ietaupījumus budžetā nevar veikt ar citiem, personu tiesību mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. 2009.gada 12.marta likuma „Grozījumi Dienesta gaitas likumā” 5.pants samazina amatpersonām, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas, cilvēku glābšanas un zemūdens meklēšanas darbus papildus atvaļinājuma perioda ilgumu uz nenoteiktu laiku. Likuma „Par vienotu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības sistēmu”, 2009.gada 12.marta Dienesta gaitas likuma grozījumos un Dienesta gaitas likuma Pārejas noteikumos, nav noteikts terminēts atvaļinājuma perioda ilguma ierobežojums minētajai personu grupai.

Pieņemot amatpersonām mazāk labvēlīgu regulējumu spēkā esošo nodarbinātības attiecību ietvaros, likumdevējam bija pienākums paredzēt saudzējošu pārejas kārtību uz jauno regulējumu. Tomēr attiecībā uz tām amatpersonām, kurām bija likumīgas tiesības paļauties uz 40 dienu ikgadējo, atmaksāto atvaļinājumu saudzējošs (tiesību mazāk aizskarošs regulējums) netika noteikts. Nosakot atvaļinājuma apmēra samazinājumu šai personu grupai, Dienesta gaitas likuma Pārejas

⁵ <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/6815BD2FA6BD8B90C22575520038461F?OpenDocument>

noteikumi ar 2009.gada 12.marta likumu „Grozījumi dienesta gaitas likumā” tika papildināti ar 14.punktu: „*Ja no dienesta atvaļina amatpersonu, kura nav izmantojusi 40 kalendāra dienu atvaļinājumu, kas bija noteikts šā likuma 33.panta trešajā daļā līdz attiecīgu grozījumu izdarīšanai, neizmantotā atvaļinājuma dienu skaitu aprēķina proporcionāli attiecīgajā laikposmā likumā noteiktajam atvaļinājuma ilgumam.*” Citi grozījumi pārejas noteikumos netika veikti. Tiesībsarga ieskatā Dienesta gaitas Pārejas noteikumos būtu nosakāms, kā veicams atvaļinājuma grafikā plānotā atvaļinājuma ilguma samazinājums un kā kompensējams plānotā atvaļinājuma samazinājums tām amatpersonām, kurām atvaļinājuma grafikā atvaļinājums bija plānots no 2009.gada 2.aprīļa un kuras attiecīgi saskaņā ar 2009.gada 12.marta likuma „Grozījumu Dienesta gaitas likumā” 5.panta spēkā stāšanos zaudēja tiesības uz 40 kalendāra dienu atvaļinājumu.

Ņemot vērā minēto, Tiesībsargs secina, ka lietā Nr.2012-21-01 ir pārkāpts Latvijas Republikas Satversmes 1.pantā noteiktais tiesiskās paļāvības princips. Likumdevējs nav paredzējis pārejas periodu, noteicis kompensācijas mehānismu amatpersonām, kuras paļāvās uz spēkā esošo normatīvo regulējumu 2009.gadā un grozījumu rezultātā zaudēja tiesības uz ikgadējo, apmaksāto atvaļinājumu iepriekš noteiktajā apjomā. Likumdevējs nav izvēlējās saudzīgāko ierobežošanas līdzekli - samazināt atvaļinājuma termiņu uz noteiktu laika periodu, kamēr ir ekonomiskā krīze, bet atcelt šādas garantijas pilnībā.

[2] Latvijas Republikas Satversmes 91.pants noteic, ka „*visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas*”. Vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats⁶. Tādēļ ir būtiski noskaidrot, vai personas un personu grupas, par kuru tiesībām ir runa konstitucionālajā sūdzībā, ir salīdzināmas⁷. Salīdzināšanai ir jāizvēlas tāda situācija, kurai ir viens vai vairāki kopēji elementi ar pārbaudāmo situāciju. Kopējiem elementiem ir jāapvieno abas situācijas zem viena virsējdziena (*genus proximum*)⁸.

Tiesībsargs atzīst, ka visas amatpersonas, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas darbus, glābšanas darbus un zemūdens meklēšanas darbus, kuras 2009.gadā pieteica un saņēma atvaļinājumu atrodas vienādos, pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, neatkarīgi no tā, vai atvaļinājums piešķirts līdz 2009.gada 2.aprīlim vai pēc 2009.gada 2.aprīļa.

Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot M.Ciniņa pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, 2012.gada 10.aprīļa spriedumā lietā Nr.420553910 AA 43-2774-12/19 motīvu daļas 9.punktā norāda uz Augstākās tiesas senāta atzinumu: „Sociālo tiesību jomā tiesiskās situācijas maiņa (tiesību normas grozīšana vai izslēgšana) neietekmē tiesības, kuras personai bija brīdī, kad viņa ar iesniegumu par šā

⁶ sk. Satversmes tiesas 03.04.2001. g. sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 1. punktu

⁷ sk. Satversmes tiesas 14.06.2007.g. sprieduma lietā Nr. 2006-31-01, 14. punktu.

⁸ sk. Latvijas Republikas Satversmes komentāri VII nodaļa Cilvēka pamattiesības, Latvijas Vēstnesis, 2011., 95.lp.

labuma saņemšanu vērsās iestādē”⁹. Administratīvās apgabaltiesa 2012.gada 10.aprīļa spriedumā lietā Nr.420553910 AA 43-2774-12/19, veikusi normatīvā regulējuma interpretāciju, secinot, ka atvaļinājuma ilgums nosakāms proporcionāli nodienētajam laikam pirms un pēc grozījumiem, ņemot vērā likumā noteikto atvaļinājuma ilgumu attiecīgi pirms un pēc grozījumiem.

Tiesību uz ikgadējo, apmaksāto atvaļinājumu Latvijas Republikas Satversmes 107.pantā noteiktās pamattiesības efektīva īstenošana ir saistāma ar darba devēja pienākumu šo atvaļinājumu nodrošināt, līdz ar to ir svarīga precīza un vienlīdzīga normatīvo aktu izpratne un piemērošana. Tiesībsarga ieskatā minētā tiesību normas interpretācija ir saistoša un attiecīgi vienlīdzīgi piemērojama visām amatpersonām, kurām tika samazināts atvaļinājuma apmērs ar 2009.gada 12.marta likumu „Grozījumi dienesta gaitas likumā”.

Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka „*personas, kuras atvaļinājuma grafikā tika iekļautas atvaļinājuma izmantošanai gada pirmajos trīs mēnešos, izmantoja tajā laikā, spēkā esošo 40 dienu ikgadējo atvaļinājumu, bet pārējām personām šīs tiesības tika liegtas, pēc apstrīdētās normas spēkā stāšanās*”. Proportcionāli nosakot atvaļinājuma periodu, piemērojot Administratīvā apgabaltiesas 2012.gada 10.aprīļa spriedumā lietā Nr.420553910 AA 43-2774-12/19 norādīto interpretāciju, amatpersonām, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas darbus, glābšanas darbus un zemūdens meklēšanas darbus, gada pirmajos trīs mēnešos vēl nebija uzkrāts pietiekams darba periods, lai saņemtu atvaļinājumu par 2009.gadu pilnā apmērā. Tiesībsarga rīcībā, nav informācijas, dokumentu u.c. materiālu, kas apliecina, ka Administratīvā apgabaltiesas 2012.gada 10.aprīļa spriedumā lietā Nr.420553910 AA 43-2774-12/19 noteiktā interpretācija nav ņemta vērā, nosakot atvaļinājumus amatpersonām, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas darbus, glābšanas darbus un zemūdens meklēšanas darbus, 2009.gadā, un attiecīgi ir radusies faktiskā nevienlīdzība starp tām amatpersonām, kuras pieprasīja un saņēma 40 dienu atvaļinājumu par 2009.gada periodu avansā līdz 2009.gada 2.aprīlim un tām amatpersonām, kuras saņēma atvaļinājumu no 2009.gada 2.aprīļa, kā norāda iesniedzējs. Tiesībsarga ieskatā likumdevējam pārejas noteikumos bija jāparedz un attiecīgi jāatrunā tiesiskās sekas, gadījumā, ja atvaļinājumu noteikta amatpersonu grupa ir izņēmusi avansā par 2009.gadu gada pirmajos trīs mēnešos 40 kalendāra dienu apmērā, lai novērstu tiesiskās vienlīdzības pārkāpumu.

[3] Tiesībsargs ir saskatījis tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpumu apstākļi, ka likumdevējs nav sniedzis objektīvu un saprātīgu pamatojumu, kādēļ ekonomiskās krīzes ietvaros veiktie taupības pasākumi tika attiecināti uz amatpersonām, kurām piederīgs ir pieteicējs, bet netika attiecināti uz citām amatpersonu grupām.

2009.gada 12.marta likuma „Grozījumi Dienesta gaitas likumā” 5.pants samazināja amatpersonu, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas, cilvēku glābšanas un zemūdens meklēšanas darbus, atvaļinājuma ilgumu no 40 uz 30

⁹ sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 8.novembra spriedumu lietā Nr.SKA-431 14.punktu

kalendāra dienām. Likuma „Par vienotu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības sistēmu” piektā daļa noteica, ka „*Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes vai Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonai ar speciālo dienesta pakāpi piešķir ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu — 30 kalendāra dienas, neskaitot svētku dienas. Pēc katriem pieciem izdienas gadiem Iekšlietu ministrijas sistēmā vai Ieslodzījuma vietu pārvaldē ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu pagarina par trim kalendāra dienām, bet ne vairāk kā par 15 kalendāra dienām kopumā*”, savukārt šī likuma astotā daļa noteica: „*Tiesnesim un prokuroram piešķir ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu — piecas kalendāra nedēļas, neskaitot svētku dienas. Atvaļinājuma dalīšanai piemēro šā panta pirmajā daļā ietvertos nosacījumus*”, devītā daļa noteicas „*Tiesnesim un prokuroram pēc katriem pieciem tiesneša vai prokurora amatā nostrādātiem gadiem ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu pagarina par trim kalendāra dienām, bet ne vairāk kā par 15 kalendāra dienām kopumā*”. Gan tiesneši, prokurori, gan amatpersonas, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas, cilvēku glābšanas un zemūdens meklēšanas darbus, strādā sabiedrības interesēs, īpašas spriedzes apstākļos, līdz ar to attiecībā uz papildus atpūtas laika nepieciešamību minētās personu grupas atrodas vienādā, salīdzināmā, situācijā.

Ja attieksme salīdzināmās situācijās ir atšķirīga, tad vienlīdzības princips tomēr nav pārkāpts tad, ja atšķirīgā attieksme ir attaisnojama¹⁰. Uz valsts gulstas pierādījumu nasta, ka atšķirīgā attieksme abās salīdzināmās situācijās ir attaisnojama¹¹. Atšķirīgā attieksme divās salīdzināmās situācijās ir attaisnojama, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, pirmkārt tai ir saprātīgi iemesli, otrkārt, tai ir leģitīms mērķis un treškārt, tā ir samērīga¹². Leģitīmajam mērķim ir jābūt gan visa tiesiskā noregulējuma (likuma) mērķim pašam par sevi (eksternais mērķis), gan līdzeklim tā sasniegšanai – atšķirīgajai attieksmei (internais mērķis)¹³. Normatīvo aktu anotācijās nav atrodams papildus atvaļinājuma perioda samazinājuma pamatojumus tieši amatpersonām, kuras veic tiešu noziedzības apkarošanu, tiešu valsts robežas apsardzību un kontroli, tiešu apcietinājuma kā drošības līdzekļa vai brīvības atņemšanas kā kriminālsoda izpildes nodrošināšanu, kā arī ugunsgrēku dzēšanas, cilvēku glābšanas un zemūdens meklēšanas darbus.

Krīzes apstākļos budžeta taupīšana ir nepieciešama, tomēr tā nevar tikt veikta neproporcionāli, neievērojot Latvijas Republikas Satversmes 91.pantu. Likumprojekta "Par vienotu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības sistēmu" anotācijas piektajā punktā norādīts, ka ar šo regulējumu "*Tiks nodrošināti vienoti principi atlīdzības noteikšanai. Noteikti vienoti piemaksu un prēmiju veidi, nosakot to maksimālos apmērus. Likvidētas daļa no sociālajām garantijām un daļai no garantijām samazināti to apmēri*", tādējādi nosakot vienlīdzības principu sociālo garantiju noteikšanā attiecībā uz visām personu grupām.

Pamattiesību ierobežojums ir samērīgs vienīgi tad, ja nav citu līdzekļu, kuri būtu tikpat iedarbīgi un kurus izvēloties pamattiesības tiktu ierobežotas mazāk jūtami. Turklāt, nosakot pamattiesību ierobežojumu, likumdevējam ir jāizvēlas iespējami saudzējošāki līdzekļi leģitīmā mērķa sasniegšanai¹⁴. Sociālo garantiju samazinājumam

¹⁰ sk. Satversmes tiesas 26.06.2002.g. sprieduma lietā Nr. 2001-02-0106, 4. punktu.

¹¹ sk. Latvijas Republikas Satversmes komentāri VII nodaļa Cilvēka pamattiesības, Latvijas Vēstnesis, 2011., 96.lp.

¹² sk. ECT spriedums Karlheinz Schmidt v. Germany. 13580/88, 18.07.1994. 24.punkts.

¹³ sk. Latvijas Republikas Satversmes komentāri VII nodaļa Cilvēka pamattiesības, Latvijas Vēstnesis, 2011., 97.lp.

¹⁴ sk. Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr.2004-18-0106 secinājumu daļas 19. punktu

vai likvidācijai ir nepieciešams attiecīgs, detalizēts pamatojums, kas minēto normatīvo aktu grozījumu anotācijās nav atrodams. Tiesībsargs secina, ka 2009.gada 12.marta likuma „Grozījumi Dienesta gaitas likumā” 5.pants ir atzīstams par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, sniedzu viedokli, ka 2009.gada 12.marta likuma „Grozījumi Dienesta gaitas likumā” 5.pants ir atzīstams par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. un 91.pantam.

Ar cieņu

tiesībsargs

J. Jansons